

Spis treści

	Str.	Nb.
Przedmowa	V	
Wykaz skrótów	XV	
Część I. Zagadnienia ogólne	1	
Rozdział I. Czym są organy ochrony prawnej?	3	1
§ 1. Ochrona prawna i jej rodzaje	3	1
§ 2. Klasyfikacja organów państwowych	5	9
§ 3. Organy ochrony prawnej	6	11
Część II. Organy rozstrzygające	9	
Rozdział II. Sąd Najwyższy	11	19
§ 4. Wprowadzenie	12	19
I. Geneza	12	19
II. Dwudziestolecie międzywojenne	12	20
III. Okres Polski Ludowej	14	24
§ 5. Sąd Najwyższy w okresie przekształceń ustrojowych	17	33
I. Normatywne podstawy funkcjonowania Sądu Najwyższego	17	33
II. Kompetencje Sądu Najwyższego	17	34
III. Skład i organizacja Sądu Najwyższego	18	36
IV. Obowiązki i prawa sędziów Sądu Najwyższego	24	57
V. Niezawisłość sędziowska i odpowiedzialność dyscyplinarna	25	61
§ 6. Sąd Najwyższy w świetle ustawy z 23.11.2002 r. o Sądzie Najwyższym	27	63
I. Uwagi wstępne	27	63
II. Kompetencje Sądu Najwyższego	27	64
III. Skład i organizacja Sądu Najwyższego	28	65
IV. Obowiązki i prawa sędziów Sądu Najwyższego	30	73
V. Niezawisłość sędziowska i odpowiedzialność dyscyplinarna	31	76
Rozdział III. Sądy powszechne	33	79
§ 7. Uwagi wstępne	33	79
§ 8. Organizacja i organy sądów powszechnych	35	84
§ 9. Nadzór nad działalnością administracyjną sądów	44	104
§ 10. Sędziowie i niezawisłość sędziowska	45	108
I. Sposób powoływania sędziów	46	109
II. Opróżnianie stanowiska sędziego	49	116
III. Niedopuszczalność przeniesienia	51	121

	Str.	Nb.
IV. Immunitet sędziowski	53	125
V. Status materialny sędziego.....	54	126
VI. Apolityczność i niepołączalność stanowiska sędziego	55	130
VII. Samorząd sędziowski	55	131
§ 11. Obowiązki i prawa sędziów	57	139
§ 12. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów	61	149
§ 13. Aplikanci	65	160
§ 14. Referendarze sądowi.....	67	166
§ 15. Asystenci sędziów.....	69	171
§ 16. Ławnicy.....	70	174
§ 17. Finansowanie działalności sądów powszechnych.....	74	188
Rozdział IV. Sądy administracyjne	76	189
§ 18. Wprowadzenie.....	76	189
I. Geniza sądownictwa administracyjnego	76	189
II. Naczelny Sąd Administracyjny w świetle ustawy z 11.5.1995 r.	79	198
III. Właściwość i zakres działania Naczelnego Sądu Administracyjnego	84	211
IV. Podmioty uprawnione i tryb wnoszenia skargi	88	218
V. Postępowanie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym	91	226
§ 19. Sądy administracyjne w obowiązującym stanie prawnym	95	238
I. Uwagi wstępne	95	238
II. Organizacja sądów administracyjnych	97	243
III. Postępowanie przed wojewódzkim sądem administracyjnym.....	100	251
IV. Postępowanie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym – środki odwoławcze	102	256
Rozdział V. Sądy wojskowe	104	261
§ 20. Pozycja ustrojowa i organizacja sądownictwa wojskowego	104	261
§ 21. Sędziowie sądów wojskowych.....	107	271
Rozdział VI. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	110	277
§ 22. Geniza i ewolucja sądu antymonopolowego w Polsce	110	277
§ 23. Właściwość sądu.....	114	283
§ 24. Charakter i przedmiot postępowania	114	284
§ 25. Tryb postępowania.....	116	287
§ 26. Sprawy o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone	118	291
§ 27. Sprawy z zakresu regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego	120	298
Rozdział VII. Krajowa Rada Sądownictwa	122	302
§ 28. Wprowadzenie.....	122	302
§ 29. Kompetencje	124	305
§ 30. Skład i organizacja.....	127	310
Rozdział VIII. Trybunał Konstytucyjny	133	323
§ 31. Wprowadzenie.....	134	323

	Str.	Nb.
I. Istota oraz początki kontroli konstytucyjności prawa	134	323
II. Geneza kontroli konstytucyjności prawa w Polsce.....	135	326
III. Kontrola konstytucyjności w Polsce w świetle ustawy z 29.4.1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym	138	338
1. Kompetencje	138	338
1.1. Orzekanie o zgodności z Konstytucją RP aktów normatywnych.....	140	340
1.2. Ustalanie powszechnie obowiązującej wykładni ustaw	140	341
1.3. Funkcja sygnalizacyjna	140	342
1.4. Pytania prawne	141	343
1.5. Orzekanie o sprzeczności celów lub działalności partii politycznych z Konstytucją RP	142	344
2. Organizacja	142	345
§ 32. Trybunał Konstytucyjny w obowiązującym stanie prawnym.....	144	349
I. Uwagi wstępne.....	144	349
II. Kompetencje.....	145	350
1. Kontrola konstytucyjności aktów prawnych.....	145	350
2. Kontrola legalności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi.....	147	355
3. Badanie zgodności przepisów prawnych wydanych przez centralne organy państwa z Konstytucją RP, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami	149	357
4. Skarga konstytucyjna.....	150	360
5. Pytania prawne.....	154	372
6. Orzekanie Trybunału Konstytucyjnego w sprawach zgodności z Konstytucją RP celów lub zasad działalności partii politycznych określonych w statucie lub programie partii	156	384
7. Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych.....	157	387
8. Rozstrzyganie w sprawie stwierdzenia przeszkody w sprawowaniu urzędu Prezydenta RP.....	158	392
9. Funkcja sygnalizacyjna Trybunału Konstytucyjnego	159	393
III. Organizacja.....	159	394
Rozdział IX. Trybunał Stanu	163	405
§ 33. Istota, geneza i rozwój instytucji odpowiedzialności konstytucyjnej	163	405
§ 34. Pozycja ustrojowa, skład i organizacja Trybunału Stanu.....	170	421
§ 35. Zakres odpowiedzialności konstytucyjnej.....	173	427
§ 36. Tryb postępowania w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej.....	176	433
Rozdział X. Quasi-sądowe organy orzekające	183	445
§ 37. Wprowadzenie.....	183	445
§ 38. Izby morskie	184	447
I. Kompetencje i właściwość izb morskich	184	447
II. Ustrój izb morskich.....	185	451
III. Postępowanie przed izbami morskimi.....	187	457
§ 39. Sądy polubowne.....	188	461
I. Istota i rodzaje sądów polubownych	188	461
§ 40. Arbitraż społeczny	189	462

	Str.	Nb.
I. Istota arbitrażu społecznego.....	189	462
II. Właściwość i organizacja kolegium arbitrażu społecznego.....	190	463
III. Postępowanie.....	190	465
§ 41. Samorządowe Kolegia Odwoławcze.....	191	466
I. Istota i właściwość.....	191	466
II. Organizacja.....	192	468
III. Odpowiedzialność dyscyplinarna.....	194	474
Część III. Organy kontroli legalności.....	197	
Rozdział XI. Najwyższa Izba Kontroli.....	199	476
§ 42. Pojęcie „kontrola” i „nadzór”.....	200	476
§ 43. Geneza instytucji Najwyższej Izby Kontroli.....	201	480
§ 44. Ewolucja kontroli państwowej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej do 1976 r.....	203	481
§ 45. Najwyższa Izba Kontroli w świetle ustawy z 8.10.1980 r.....	206	484
§ 46. Najwyższa Izba Kontroli w obowiązującym stanie prawnym.....	209	490
I. Pozycja ustrojowa Najwyższej Izby Kontroli.....	209	490
II. Kryteria i zakres kontroli.....	210	491
III. Organizacja.....	213	496
IV. Postępowanie kontrolne.....	218	502
Rozdział XII. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji.....	222	507
§ 47. Uwagi wstępne.....	222	507
§ 48. Kompetencje Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.....	225	510
§ 49. Powoływanie, skład oraz organizacja Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.....	228	517
Rozdział XIII. Prokuratura Generalna Skarbu Państwa.....	232	523
§ 50. Geneza.....	232	523
§ 51. Zakres działania.....	234	525
§ 52. Organizacja.....	238	532
§ 53. Radcowie i starsi radcowie.....	240	537
§ 54. Odpowiedzialność dyscyplinarna.....	244	546
Rozdział XIV. Prokuratura.....	246	549
§ 55. Ewolucja instytucji prokuratury w Polsce.....	246	549
§ 56. Struktura organizacyjna prokuratury.....	251	555
§ 57. Zakres zadań i kompetencji prokuratury.....	260	584
Rozdział XV. Instytut Pamięci Narodowej.....	263	588
§ 58. Geneza.....	263	588
§ 59. Funkcje Instytutu Pamięci Narodowej.....	265	590
I. Gromadzenie dokumentów.....	265	590
II. Udostępnianie dokumentów.....	267	595
III. Funkcje śledcze.....	268	597

	Str.	Nb.
IV. Funkcje lustracyjne	269	599
V. Funkcje edukacyjne.....	270	600
VI. Przepisy karne	271	601
§ 60. Organizacja Instytutu Pamięci Narodowej	271	602
Rozdział XVI. Policja	275	607
§ 61. Geneza i rozwój Policji w Polsce.....	275	607
§ 62. Struktura organizacyjna Policji	278	611
I. Uwagi wstępne.....	278	611
II. Komendant Główny Policji	281	616
III. Organy Policji w terenie	283	621
IV. Policja sądowa.....	288	631
§ 63. Zadania i kompetencje Policji.....	288	632
Rozdział XVII. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu.	294	638
§ 64. Uwagi wstępne.....	294	638
§ 65. Zakres zadań i kompetencji.....	295	640
§ 66. Organizacja.....	298	644
§ 67. Kolegium do spraw Służb Specjalnych	299	647
Rozdział XVIII. Centralne Biuro Antykorupcyjne	302	650
§ 68. Wprowadzenie.....	302	650
§ 69. Podstawowe zadania	303	651
§ 70. Organizacja.....	305	652
§ 71. Uprawnienia funkcjonariuszy.....	307	657
§ 72. Czynności kontrolne	309	659
§ 73. Funkcjonariusze Centralnego Biura Antykorupcyjnego	310	660
I. Służba w Centralnym Biurze Antykorupcyjnym	310	660
II. Obowiązki i prawa funkcjonariuszy	312	662
III. Odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy	313	666
Rozdział XIX. Straż Graniczna	316	670
§ 74. Geneza.....	316	670
§ 75. Straż Graniczna w obowiązującym stanie prawnym.....	318	676
I. Kompetencje Straży Granicznej	318	676
II. Zakres uprawnień funkcjonariuszy Straży Granicznej	320	677
III. Organizacja	326	686
IV. Służba w Straży Granicznej	328	688
V. Korpusy i stopnie w Straży Granicznej.....	331	691
VI. Obowiązki i prawa funkcjonariuszy	332	692
VII. Odpowiedzialność dyscyplinarna i karna funkcjonariuszy	334	700
Rozdział XX. Żandarmeria Wojskowa	339	706
§ 76. Geneza.....	339	706
I. Żandarmeria jako formacja w XIX w.	339	706
II. Żandarmeria w II Rzeczypospolitej.....	340	709

	Str.	Nb.
§ 77. Żandarmeria Wojskowa po 1990 r.....	341	710
I. Uwagi wstępne.....	341	710
II. Zakres działania.....	342	711
III. Organizacja.....	349	720
IV. Żołnierze zawodowi, żołnierze i pracownicy Żandarmerii Wojskowej.....	350	723
Rozdział XXI. Straże gminne (miejskie)	352	724
§ 78. Uwagi wstępne.....	352	724
§ 79. Struktura organizacyjna i zakres kompetencji	354	727
§ 80. Status prawny strażnika	356	730
Rozdział XXII. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów	359	734
§ 81. Geneza i ewolucja ustawodawstwa antymonopolowego.....	359	734
§ 82. Pozycja ustrojowa.....	363	740
§ 83. Zadania i kompetencje.....	365	744
§ 84. Rodzaje postępowań przed Prezesem UOKiK	369	745
I. Uwagi ogólne.....	369	745
II. Postępowanie wyjaśniające.....	371	749
III. Postępowanie w sprawach praktyk ograniczających konkurencję ...	371	750
IV. Postępowanie w sprawach kontroli koncentracji	374	751
V. Postępowanie w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.....	376	752
Rozdział XXIII. Inspekcja Transportu Drogowego	378	753
§ 85. Geneza	378	753
§ 86. Kompetencje Inspekcji Transportu Drogowego	379	754
§ 87. Organizacja	380	755
§ 88. Uprawnienia i obowiązki pracowników Inspekcji Transportu Drogowego	385	764
Rozdział XXIV. Państwowa Inspekcja Sanitarna	390	771
§ 89. Geneza	390	771
§ 90. Kompetencje Państwowej Inspekcji Sanitarnej	392	773
§ 91. Organizacja	395	775
§ 92. Uprawnienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej	398	785
Rozdział XXV. Inspekcja Pracy	401	789
Rozdział XXVI. Inspekcja Handlowa	404	795
Rozdział XXVII. Inspekcja Kontroli Skarbowej.....	407	801
Rozdział XXVIII. Inspekcja Ochrony Środowiska	410	808
Rozdział XXIX. Państwowa Inspekcja Farmaceutyczna	413	814

Rozdział XXX. Inspekcja Weterynaryjna	416	822
Rozdział XXXI. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	420	834
§ 93. Uwagi ogólne	420	834
§ 94. Pozycja ustrojowa organu ochrony danych osobowych	421	836
§ 95. Zakres zadań i kompetencji	423	840
§ 96. Biuro Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych	425	842
Rozdział XXXII. Organ nadzoru budowlanego	426	846
§ 97. Geneza i rozwój instytucji nadzoru budowlanego	426	846
§ 98. Struktura organizacyjna nadzoru budowlanego	429	848
§ 99. Zakres kompetencji	431	850
Część IV. Rzecznicy i organy obsługi prawnej	435	
Rozdział XXXIII. Rzecznik Praw Obywatelskich	437	853
§ 100. Geneza i rozwój instytucji ombudsmana	437	853
§ 101. Pozycja ustrojowa	440	856
Rozdział XXXIV. Rzecznik Praw Dziecka	444	863
§ 102. Wprowadzenie	444	863
§ 103. Kompetencje	445	865
§ 104. Pozycja ustrojowa	446	867
Rozdział XXXV. Rzecznicy patentowi	449	870
§ 105. Zarys historii rzecznictwa patentowego w Polsce	449	870
§ 106. Wykonywanie zawodu rzecznika patentowego	452	879
§ 107. Samorząd zawodowy	456	885
§ 108. Odpowiedzialność dyscyplinarna	459	893
Rozdział XXXVI. Adwokatura	462	898
§ 109. Zarys historii adwokatury polskiej	462	898
§ 110. Wykonywanie zawodu adwokata	465	904
§ 111. Izby adwokackie	469	912
§ 112. Organy adwokatury	471	917
§ 113. Odpowiedzialność dyscyplinarna	474	922
Rozdział XXXVII. Radcowie prawni	477	930
§ 114. Powstanie korporacji radców prawnych	477	930
§ 115. Zasady wykonywania zawodu radcy prawnego	479	935
§ 116. Samorząd radców prawnych	482	943
§ 117. Odpowiedzialność dyscyplinarna	485	950

	Str.	Nb.
Rozdział XXXVIII. Notariat	489	960
§ 118. Zarys historii notariatu	489	960
§ 119. Wykonywanie zawodu notariusza	493	969
§ 120. Samorząd notarialny	496	977
§ 121. Odpowiedzialność dyscyplinarna notariusza	498	982
Rozdział XXXIX. Doradcy podatkowi	501	992
§ 122. Uwagi ogólne	501	992
§ 123. Zasady wykonywania zawodu doradcy podatkowego	502	993
§ 124. Samorząd zawodowy	505	1000
§ 125. Odpowiedzialność dyscyplinarna	507	1005
Indeks rzeczowy	511	